

NIP, czy PESEL przy czynnościach notarialnych – przykład osoby fizycznej opłacającej zryczałtowany podatek dochodowy z tytułu najmu.

Od dnia 1 stycznia 2012 r. zaczęła obowiązywać w pełnym zakresie zmieniona ustawa o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników (dalej NIP)¹. Najistotniejsza zmiana dotyczyła zniesienia numeru NIP dla osób fizycznych objętych rejestrem PESEL. Od tej daty jedynym identyfikatorem osób fizycznych wyłączonych z systemu NIP pozostał numer PESEL. Zmiana ta na pewno jest krokiem dobrym, zmierzającym do uproszczenia funkcjonowania osób fizycznych, nie ulega bowiem wątpliwości fakt, że istnienie dwóch dublujących się niezależnych baz danych jest bezproduktywne i kosztowne. Dodatkowo wszyscy tracą niepotrzebnie czas na pamiętanie i podawanie nic nie dających (identyfikujących) numerów.

Prawidłowe identyfikowanie podmiotów jest jednak istotne nie tylko w relacjach z organami podatkowymi, ale również w szeregu czynności gospodarczych, czy nawet życia codziennego. Kwestia ta nabiera szczególnego znaczenia w praktyce notarialnej. Należy tu przywołać chociażby prawidłowe identyfikowanie strony w sporządzanym dokumencie, przygotowywanie informacji do GIFF, czy przygotowywanie informacji do urzędów skarbowych o pobranych podatkach przez płatnika. Również obowiązek lub jego brak w zakresie wystawienia faktury VAT jest zależny od prowadzenia przez stronę czynności notarialnej działalności gospodarczej. Nie wystawienie natomiast faktury VAT w sytuacji istnienia takiego obowiązku jest penalizowane art. 62 Kodeksu karnego skarbowego.

Największe wątpliwości mogą w tym zakresie dotyczyć np. osób wynajmujących mieszkania, czy lokale i uzyskujących z tego źródła dochody, a nie prowadzące formalnej działalności gospodarczej. Takich sytuacji może być jednak znacznie więcej. Osoba uzyskująca przychód z najmu będzie w dalszej części traktowana jako przykład.

W tym zakresie należy rozważyć, jakie ryzyko może dotyczyć notariusza, który przy sporządzaniu dokumentu, działając jako płatnik poda nieistniejący numer NIP lub błędnie uznając, że numer NIP wygasł, numeru takiego nie poda w ogóle. Rozważając skrajne konsekwencje należy wskazać możliwość potraktowania

¹ Zmieniona ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 171, poz. 1016)

takiego działania lub zaniechania, jako wykroczenie skarbowe penalizowane art. 81 § 1 pkt 3 Kodeksu karnego skarbowego², z drugiej strony Ministerstwo Finansów w piśmie przesłanym do Rzeczypospolitej uspokajało „Kodeks karny skarbowy nie przewiduje sankcji karnych za podanie przez płatnika identyfikatora podatnika, który jest niezgodny ze stanem rzeczywistym(tj. numeru PESEL zamiast NIP lub odwrotnie). Odżegnuje się też od karania podatników za brak informacji o używanym identyfikatorze.”³ Dodatkowo zabezpieczenia przed konsekwencjami prawnymi notariusza jako płatnika można się doszukiwać w przepisach Ordynacji podatkowej, zgodnie z którą płatnik, który nie wykonał swoich obowiązków z winy podatnika nie ponosi z tego tytułu odpowiedzialności (art. 30 Ordynacji podatkowej).

Zgodnie z przepisem art. 67 ustawy zmieniającej z dnia 29 lipca 2011 r. numer NIP został zniesiony wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej lub niebędących zarejestrowanymi podatnikami podatku od towarów i usług. Kluczowa zatem jest ocena, czy dany podatnik prowadzi działalność gospodarczą, czy też nie. Niestety jednoznaczne wyjaśnienie tej kwestii nastrocza bardzo poważnych wątpliwości. Problem wynika z wielokrotnego i różnego definiowania działalności gospodarczej w poszczególnych ustawach podatkowych i ustawie o swobodzie działalności gospodarczej. Przepis ustawy dotyczącej NIP nie budzi bowiem wątpliwości interpretacyjnych - jeżeli dana osoba prowadzi działalność gospodarczą posiada NIP. Jeżeli zatem przyjmiemy, że w przepisie tym chodzi o działalność gospodarczą w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, a działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły⁴. podobnie jeżeli weźmiemy pod uwagę definicje działalności gospodarczej z ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych regulującej opodatkowanie osoby uzyskującej przychody z najmu, zgodnie z którą działalność gospodarcza oznacza działalność zarobkową wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową, polegającą na poszukiwaniu, rozpoznawaniu i wydobywaniu kopalin ze złóż, polegającą na wykorzystywaniu rzeczy oraz wartości niematerialnych i prawnych - prowadzoną we własnym imieniu bez względu na jej

² Art. 81 § 1 pkt 3: Podatnik lub płatnik, który wbrew obowiązkowi nie podaje numeru identyfikacji podatkowej lub podaje numer nieprawdziwy -podlega karze grzywny za wykroczenie skarbowe

³ Przemysław Wojtasik, „Fiskus nie ukarze za błędny identyfikator” Rzeczpospolita z 10.02.2012 r. s. C1

⁴ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (DZ.U. z 2010 r. Nr220, poz. 1447 ze zm.)

rezultat, w sposób zorganizowany i ciągły, z której uzyskane przychody nie są zaliczane do innych przychodów z źródeł⁵.

Biorąc pod uwagę wskazane definicje działalności gospodarczej uprawniony jest wniosek, że w omawianym przykładzie NIP wygasł i osoba taka może się posługiwać jedynie numerem PESEL.

Należy jednak zwrócić uwagę, że procedura podatkowa zawiera inną, zdecydowanie szerszą definicję działalności gospodarczej. Zgodnie z ustawą Ordynacja podatkowa poprzez działalność gospodarczą rozumie się każdą działalność zarobkową w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, w tym wykonywanie wolnego zawodu, a także każdą inną działalność zarobkową wykonywaną we własnym imieniu i na własny lub cudzy rachunek, nawet gdy inne ustawy nie zaliczają tej działalności do działalności gospodarczej lub osoby wykonującej taką działalność - do przedsiębiorców⁶

Przy takim brzemieniu przepisu trudno mieć wątpliwości, że również w przypadku braku formalnie prowadzonej działalności gospodarczej i uzyskiwaniu przychodów np. z wynajmu opodatkowanego w formie ryczałtowej, osoba taka jest zaliczana do grona podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

Reasumując, (np. przy dochodach z najmu) NIP nie został zniesiony ze względu na uzyskiwanie przychodów z działalności gospodarczej rozumianej w sensie definicji zawartej w ustawie regulującej procedurę podatkową (Ordynacja podatkowa). Ponieważ ustawy podatkowe (głównie VAT, PIT) zawierają swoje definicje działalności gospodarczej odrębne od definicji zawartej w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej, a ustawa o ewidencji i identyfikacji podatkowej podatników i płatników takiej definicji nie zawiera – należy zastosować definicję regulowaną procedurą podatkową. Definicja z Ordynacji podatkowej ma jednak charakter najszerszy. W konsekwencji przykładowa osoba uzyskująca przychody (PIT 28 z najmu) posiada dalej NIP i powinna go używać w rozliczeniach podatkowych.

Ponieważ jestem zainteresowany problemami podatkowymi występującymi w praktyce notarialnej zachęcam do kontaktu email lub telefonicznego w zakresie Państwa casusów dotyczących podatków oraz spraw podatkowych z którymi problemy mają Państwa klienci.

Informacje o autentycznych problemach będę mógł wykorzystać m.in. w

⁵ At. 5a pkt 6 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 ze zm.)

⁶ Art. 3 pkt 9 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.)

publikowanych artykułach oraz podczas zajęć szkoleniowych dla aplikantów notarialnych. Bieżące monitorowanie zmieniających się przepisów i interpretacji pozwoli również na przynajmniej częściową pomoc w nurtujących Państwa przypadkach.

Trajan Szuladziński
Doradca Podatkowy
608 310 262
t.szuladzinski@gmail.com